

Tulos vai ulos?

Yliopistojen toimintoja *rationalisoidaan*. Sehän ei ole uutta enää se. Tutkinnonuudistus oli viime vuosikymmenen yliopiston sisäisiin toimintoihin kohdistunut suuri ratlona-

lisointitoimenpide. Nyt kun sitä koskeva keskustelu on laantunut, lienee paikallaan kohdistaa siihen huomiota. Eii olisiiko tutkinnonuudistuksen kokemuksista jotain opittavaa myös uusien 'tulosvastuullisuutta' korostavien 'järkeistämisympörmöyten' kannalta? Ja onhan niissä samaa. Eivätkö ne itse asiassa edusta aivan samaa perusajatusta, tehostamista muodollisin ja formaalisuontoisin menetelmin?

Tutkinnonuudistuksessa tämä tapahtui pyrkimyksenä irrottaa opetus yhteiskunnallisen työnjaon mukaisiksi opintopaketeiksi ja puhtaan määrällisen opintoviikon käsitteen nostamisena opintojen mittaperustaksi — mikä muuten tänään jo ohjaa melko lailla opiskelijain orientoitumista opiskeleluun — sekä pyrkimyksenä ohjelmoida entistä intensiivisemmin opiskelua. Nykyisissä pyrkimyksissä samantia

nen tehostamisen idea esiintyy esim. uusissa tuottavuuden mittareissa, joissa sisällöt uhkaavat taaskin jäädä syrjään määrien tieltä, sekä muun muassa 'kannustuksellisten' palkkalisien käyttöönottoa (tähän mennessä vasta suhteellisen harvoissa, lähinnä projektitutkijatehtävissä), joka laajetessaan johtaa vain tiukentuvaan esimieskontrolliin ja salraisiin suosikki-järjestelmiin.

Kysymyksessä on itse asiassa tuhoisa 'tehostamisen' muoto, josta on kantautunut hälyyttäviä uutisia Jyväskylästä. Siellä järjestelmää ollaan voi-

makkaasti ajamassa läpi 'kokeilujen' kautta hallintojohtajan kuningasajatuksena. Yhteistä on myös se seikka, ettei ole juuri vaivauduttu vakavasti pohtimaan lähtökohtia: kummankaan uudistuksen yhteydessä ei ole saatettu käyntiin kriittisiä tutkimushankkeita, joiden tehtävänä olisi uudistusten *lähtökohtien* erittely. Miten voidaan noin vain sivuuttaa esimerkiksi kysymys siitä, mitä tieteellinen toiminta oikeastaan on sosiaalisena ja psyykkisenä toimintana ja mitä ehtoja se asettaa johtamiselle ja tehokkuudelle? Rationalisointisuunnittelijoille kyseiset

tehostamisen muodot näyttävät olevan jonkinlainen itsestäänselvyys, jota ei sen kummemmin ole syytä pohtia. Pyhä byrokraatia! Mutta on sentään eräs seikka, jonka ei tarvinne toistua. Tutkinnonuudistuksen alkuvaiheissa suuri osa kirkakouluväestä meni itse innolla mukaan uudistusten omassa hengessä. Nyt merkit ovat sentään onneksi toiset: kritiikki on herännyt tiedeyhteisössä. Ja syytä on. Siis yllöpsitöväki, vaatikaamme perusteluja — kriittistä tutkimusta pyrkimysten lähtökohdista!

Esa Konttinen